

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
ŽUPANIJA ZAPADNOHERCEGOVAČKA
OPĆINA POSUŠJE**

IZVJEŠĆE O OSTVARENJU GODIŠNJEG PLANA
IMPLEMENTACIJE
STRATEGIJE RAZVOJA OPĆINE POSUŠJE u 2018.god.

Posušje, travanj, 2019. god.

IZVRŠNI SAŽETAK

Izvrješće o implementaciji Strategije integriranog razvoja Općine Posušje (2014-2023.) ima za cilj informirati i pokrenuti sve bitne sudionike na razmišljanje te doprinijeti boljem donošenju odluka o realizaciji strateških ciljeva i prioriteta ekonomskog, društvenog razvoja i zaštite životne sredine, u okviru 11 definiranih sektorskih (ili operativnih) ciljeva.

Planom implementacije za 2018. godinu predviđeno je provođenje 41 projekta ukupne vrijednosti **2.595.764,00 KM**. U 2018. godini započeta je implementacija 20 projekata, od kojih je 1 projekt završio u cijelosti, ostalih 19 većinom su projekti višegodišnjeg trajanja, ali ima projekata koji su ranije počeli pa su završili u 2018. godini. Postotak realizacije projekata u izvještajnoj godini je dobar (49%), unatoč otežavajućoj okolnosti zbog nedostatka vlastitih financijskih sredstava u okviru općinskog proračuna. To je zaista dobar uspjeh zato što vrijednost donatorskih sredstava iznosi 1.841.914,00 KM ili 21,64 % od ukupnog proračuna općine Posušje za 2018. godinu (8.508.300,00 KM). Ukupna vrijednost u cijelosti ili djelomično implementiranih projekata je 1.025.264,00 KM, što je 39% realizacije u odnosu na projektirani financijski okvir, a 22% od ovog iznosa realizirano je kroz proračun Općine, a ostalo iz vanjskih izvora.

U pogledu ključnih prioriteta i fokusa za prethodnu 2018. godinu, realiziran je jedan projekt iz sektora ekonomskog ili gospodarskog razvoja koji se odnosi na poboljšanje poslovnog okruženja i poticanje razvoja poduzetništva i uređenja poduzetničke zone Osrdak kroz projekt COMPETE PLAMET koji se provodi u okviru Interreg IPA programa prekogranične suradnje Hrvatska-Bosna i Hercegovina-Crna Gora 2014.-2020. Ukupna vrijednost projekta iznosi 1.603.369,21 €. Kroz program Interreg IPA prekogranične suradnje Hrvatska-Bosna i Hercegovina-Crna Gora, EU financira sa 85% projektnih aktivnosti što predstavlja iznos od 1.362.863,82 €. Preostali iznos sufinanciraju projektni partneri. Projekt provodi JU Razvojna agencija Županije zapadnohercegovačke – HERAG u suradnji sa partnerima Općinom Posušje i Razvojnomo agencijom Šibensko kninske Županije.

Što se tiče sektorskih ciljeva, njih je u Strategiji ukupno 11, a zaključno s 2018. godinom možemo reći kako je preko 80% njih ostvareno. Kao primjer možemo navesti cilj Poboljšanje kvalitete i dostupnosti pitke vode i kanalizacijskog sustava gdje se svake godine radi na dovršetku izgradnje vodovoda u dijelovima općine do kojih nije završena vodovodna mreža (Rakitno, Vir, Zagorje).

U pogledu utjecaja realizacije Strategije na stanje makro pokazatelja u općini, tijekom 2018. godine je došlo do pozitivnih pomaka ili promjena u segmentu povećanja zaposlenih za oko 5 % na godišnjoj razini. Također indirektnim uspoređenjem pokazatelja razvijenosti (umjesto BDP-a koji se za općinske razine više ne računa) došlo je također do blagog napretka.

Kada je riječ o zaključcima i korektivnim akcijama u pogledu prethodne godine, najveće prepreke ili teškoće su se odnosile na nedostatak financijskih sredstava za vlastito samostalno financiranje projekata iz Strategije kao i sredstvima viših razina vlasti te nedovoljan (relativno mali) broj poziva ili javnih natječaja međunarodnih projektnih i razvojnih subjekata u BiH. Sve to upućuje na to da se u 2019. godini nastavi sa istim ili jačim intenzitetom pripreme i apliciranja projekata na svaku moguću priliku koja se ukaže.

Napomena: Pored ovih podataka vezanih direktno za strategiju razvoja, Općina je u 2018. realizirala još niz projekata.

1. UVOD

Cilj ovog izvještaja je da na jednostavan i jasan način predstavi rezultate implementacije Strategije razvoja općine Posušje tijekom 2018. godine. Njegova svrha je, također, da informira i pokrene sve bitne sudionike na dodatnu motivaciju i razmišljanje o doprinosu u svom radu kao i u donošenju odluka o strateškim prioritetima i operativnim ciljevima u narednim godinama. U tom smislu, ovaj dokument sadrži pouke i preporuke za budući rad i predlaže mjere za poboljšanje procesa i rezultata implementacije Strategije.

Strategiju integriranog razvoja općine Posušje za period 2014-2023. godine izradio je Razvojni tim Općine Posušje, (po miPRO metodologiji - www.ba.undp.org/.../methodology-for-integrated-local-development-planning-in-bih) u okviru Projekta integriranog lokalnog razvoja (ILD), koji predstavlja zajedničku inicijativu Vlade Švicarske i Razvojnog programa Ujedinjenih nacija (UNDP BiH).

Strategija razvoja općine Posušje usvojena je u lipnju 2014. godine na 15. redovnoj sjednici Općinskog Vijeća, održanoj dana 05.06.2014. godine. Kao operativni instrument za realizaciju strategije, Općina priprema trogodišnji plan implementacije (1+2) svake godine od usvajanja strategije. Detaljni plan implementacije za 2018.- 2020. godinu je pripremljen i objavljen je na web stranici općine.

Ovaj izvještaj odnosi se na implementaciju strateških, odnosno sektorskih, prioritetnih projekata u 2018. godini, koji se, po miPRO metodologiji, planiraju uz konzultacije sa svim bitnim sudionicima u zajednici u svim fazama implementacije strategije.

Nositelj izrade trogodišnjeg Plana implementacije (1+2) kao i izvještaja je Odsjek za razvoj u suradnji sa Jedinicom za lokalni ekonomski razvoj pri uredu Općinskog načelnika. Izvješće je pripremljeno u djelomičnoj (koliko je bilo potrebno) suradnji sa predstavnicima drugih Općinskih službi.

Podaci o implementaciji se kontinuirano prikupljaju tijekom cjelokupnog razdoblja koji pokriva ovaj izvještaj i to korištenjem softverskog alata APIS za praćenje implementacije Strategije. Podaci se timski analiziraju, na temeljem čega se priprema kvalitativni osvrt na promatrano razdoblje implementacije, kao i pouke i preporuke za naredno razdoblje.

2. STRATEŠKI CILJEVI I PRIORITETI

Kako bi se izvješće moglo lakše pratiti, donosimo skraćeni izvadak iz Strategije razvoja koji se odnose na ključne elemente planiranja i pripadajuće strateške kao i operativne odnosno sektorske ciljeve.

2.1. Vizija

Strategijom razvoja općine Posušje za period 2014. – 2023. godine, definirana je sljedeća vizija:

„Ostanimo, sačuvajmo i razvijajmo naše Posušje”

2.2. Strateški ciljevi

Strategijom razvoja općine Posušje za period 2014 – 2023. godine, definirana su 3 strateška cilja:

Strateški cilj 1: Razvijeno proizvodno poduzetništvo i turizam

Strateški cilj 2: Razvijene socijalne, administrativne, komunalne i ostale javne usluge

Strateški cilj 3: Izgrađena komunalna infrastruktura uz zaštićen okoliš

2.3. Sektorski ciljevi

Strateški prioriteti za razvoj općine su: ekonomski razvoj, društveni razvoj i zaštita životne sredine. U okviru ovih sektora, definirano je 11 sljedećih sektorskih ciljeva:

Ekonomski razvoj

Sektorski cilj 1: Do 2019. prilagoditi općinu potrebama poduzetništva i smanjiti nezaposlenost

Sektorski cilj 2: Do 2019. stvoriti preduvjete za organiziranu poljoprivrednu proizvodnju u specifičnim granama proizvodnje

Sektorski cilj 3: Do 2019. razviti prepoznatljiv turistički sadržaj i razviti potrebnu turističku infrastrukturu

Društveni razvoj

Sektorski cilj 1: Do 2017. unaprijediti kvalitetu obrazovne infrastrukture

Sektorski cilj 2: Do 2018. Razvijeni preduvjeti za uključivanje mladih u izvanškolske, sportske i kulturne aktivnosti

Sektorski cilj 3: Do 2019. ojačati sustav socijalne i civilne zaštite

Sektorski cilj 4: Do 2019. Uspostaviti sustav očuvanja i zaštite kulturne baštine

Sektor zaštite i unapređenja okoliša

Sektorski cilj 1: Do 2019. poboljšati kvalitetu i dostupnost pitke vode i kanalizacijskog sustava

Sektorski cilj 2: Do 2019. poboljšati kvalitetu mreže lokalnih putova

Sektorski cilj 3: Do 2019. Uspostaviti učinkovit sustav upravljanja otpadom

Sektorski cilj 4: Do 2019. povećanje energetske učinkovitosti u minimumu 50% javnih objekata

2. 4. Ključni planirani prioriteti i fokusi za promatrani godišnji period (2018. godina)

Ključni prioriteti ekonomskog sektora

U skladu sa definiranim sektorskim ciljevima, aktivnosti na realizaciji Strategije su se odnosili na ključne prioritete ekonomskog sektora za 2018. godinu: **Sektorski cilj 1:** *Do 2019. prilagoditi općinu potrebama poduzetništva i smanjiti nezaposlenost.*

Kontinuirano je se radilo na tome da se poboljša poslovni ambijent, da unaprijedimo poslovnu infrastrukturu stalno imajući u vidu veći broj novih radnih mjesta i smanjenje nezaposlenosti. Fokus na navedene elemente ćemo nastaviti i u 2019. godini.

Ključni prioriteti društvenog sektora

U društvenom sektoru ključni prioritet je bio na poboljšanju obrazovne infrastrukture što odražava **Sektorski cilj 1:** *Do 2017. unaprijediti kvalitetu obrazovne infrastrukture.* Temeljem sektorskog cilja Općina Posušje radila je na uvođenju novog obrazovnog strukovnog zanimanja CNC operater. Općina je radila na ovom zanimanju jer je isto prepoznato kao traženo i iznimno kvalitetno zanimanje. Projekti vezani za osnovno školske zgrade, zgradu srednje škole i dječji vrtić kao infrastruktura predškolskog obrazovnog ustava. Ovdje je postignuto da se paralelno postižu ostvarenje ciljeva iz sektora zaštite okoliša u smislu povećanja energetske učinkovitosti (utopljanjem školskih zgrada) čime se postiglo da bude uspješna realizacija **Sektorskog cilj 4:** *Do 2019. povećanje energetske učinkovitosti u minimumu 50% javnih objekata,* u sektoru zaštite okoliša.

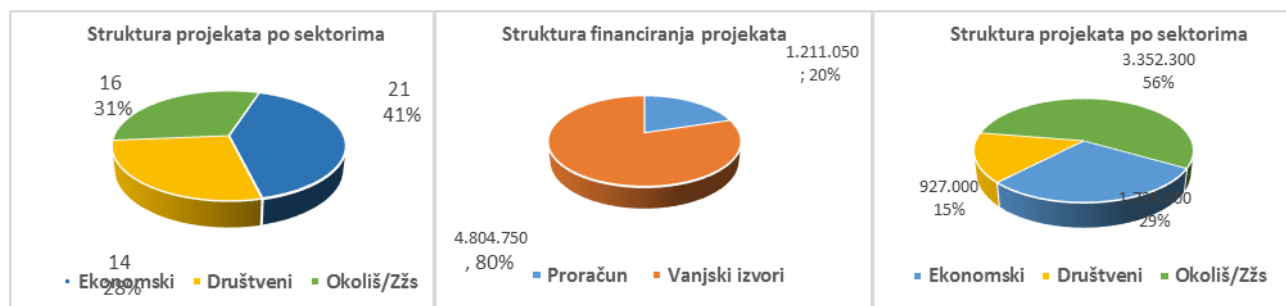
Ključni prioriteti sektora okoliša

U sektoru okoliša za 2018. radilo je se na vodoopskrbnom sustavu Vir-Zagorje kao i na vodoopskrbnom sustavu Rakitno. Aktivnosti će se nastaviti i u 2019.godini. Općina je aktivno radila na prijavi projekata vezanih za vodoopskrbu. Također, ono što je važno spomenuti da će se napokon krenuti s realizacijom projekta Pročistač pitke vode budući da su dobivene pozitivne naznake vezane za ovaj projekt.

2.5. Zbirni pregled prioriternih projekata i okvira za njihovo financiranje obuhvaćenih Planom implementacije 2018-2020. godinu

Za planski period 2018-2020. godine ukupno je planirano 51 projekta, od čega se 17 projekata odnosi na prenesene ranije započete projekte. Promatrajući po razvojnim sektorima za period 2018-2020.

godine, u sklopu ekonomskog sektora je ukupno planiran 21 projekt, u društvenom sektoru 14 projekata te u sektoru okoliša 16 projekata. Za realizaciju ovih projekata (njih 41 konkretno u 2018.) planirano je ukupno 2.595.764,00 KM, od toga iz vlastitih izvora 753.850,00 KM, iz eksternih 1.841.914,00 KM. Pri tome ukupna kapitalna ulaganja u razvojne projekte planom čine 30,51% ukupnog planiranog općinskog proračuna. U nastavku je grafički prikaz strukture planiranih projekata po broju projekata po sektorima, izvorima financiranja i financijskim parametrima po sektorima.

Što se tiče izvora eksternog financiranja, najznačajniji predviđeni izvori za period 2018-2020. godine su više razine vlasti i drugi međunarodni donatorsko razvojni subjekti koji projektno djeluju u BiH. Kako bi iskoristila prilike za privlačenje sredstava iz eksternih izvora općina je tijekom 2018. godine aplicirala na sve dostupne javne pozive i natječaje te se uključila u sve projekte kojima je imala mogućnost pristupa, kao što su razvojni projekti. U narednom razdoblju općina namjerava pripremiti najmanje deset projekata putem kojih će aplicirati na sve dostupne javne pozive domaćih institucionalnih i inozemnih projektnih subjekata u BiH. Također ćemo nastaviti realizirati promotivne aktivnosti u cilju privlačenja investitora u poslovne zone Osrdak i Vlake. Značajniji projekt u 2018., kao i u prethodnoj godini, je COMPETE PLAMET. Projekt se provodi u okviru Interreg IPA programa prekogranične suradnje Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora 2014. – 2020. Ukupna vrijednost projekta iznosi 1.603.369,21 €. Kroz program Interreg IPA prekogranične suradnje Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora financira se 85% projektnih aktivnosti što predstavlja iznos od 1.362.863,82 €. Preostali iznos sufinanciraju projektni partneri. **Projekt provodi** JU Razvojna agencija Županije zapadnohercegovačke – HERAG u suradnji sa partnerima Općinom Posušje i Razvojnog agencijom Šibensko kninske Županije.

Planirano je da se najveći dio sredstava utroši u okviru ekološkog sektora, gdje su sadržani i najveći/kompleksni infrastrukturni vodoopskrbni i drugi projekti u ukupnom iznosu od 3.352.300,00KM od čega iz općinskog proračuna 645.300,00KM (19,25%), a iz eksternih izvora 2.707.000,00KM (80,75%).

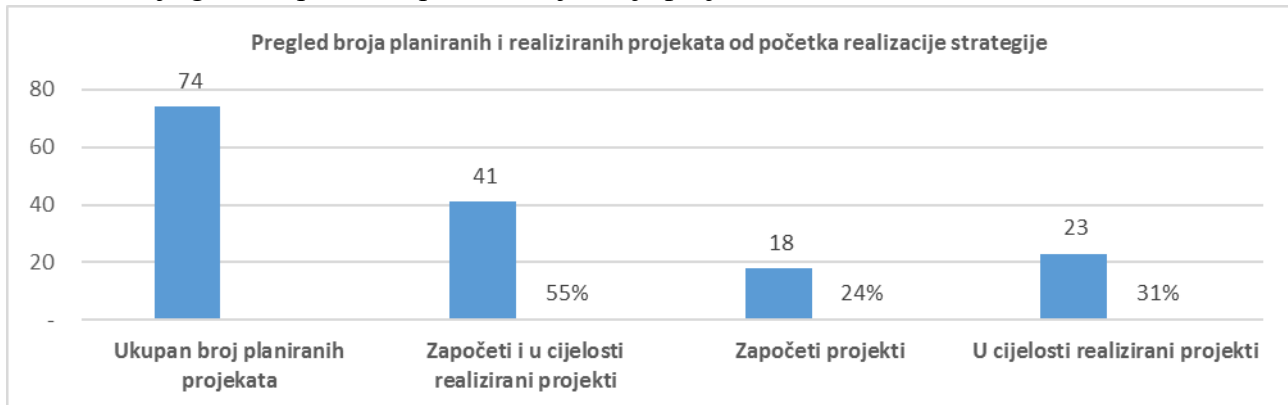
Naglasak je na prioritetima kao što je pročištač pitke vode za Posušje, zatim vodoopskrbni sustavi (magistralni vodovodi) Rakitno i Vir-Zagorje, kao i izgradnja dijela kanalizacijske mreže. Također prioritetnim se drže svi ostali projekti i mjere koji imaju za cilj stvaranje preduvjeta za otvaranje novih radnih mjesta te projekti ruralnog razvoja koji za cilj imaju iskorištavanje prirodnih resursa za samoodrživo poduzetništvo u poljoprivrednim proizvodnjama na cijelom prostoru općine Posušje.

3. PREGLED IMPLEMENTACIJE STRATEGIJE INTEGRIRANOG RAZVOJA

3.1. Sažet osvrt na prethodno razdoblje implementacije (od početka realizacije strategije)

Od početka realizacije razvojne Strategije u potpunosti je završeno 23 projekata iz Strategije razvitka, od toga 6 projekata iz ekonomskog sektora, 11 projekata iz društvenog sektora i 6 projekata iz sektora okoliša. Vrijednost realiziranih projekata iznosi preko 3 mil.KM. Pored projekata iz Strategije još je implementirano i 17 „novih“ projekata koji nisu bili predviđeni planom implementacije. Također je započeto 45 višegodišnjih projekata, od toga su neki završili, neki se odvijaju svake godine i slično. Ujedno, u proces implementacije je uključeno 17 novih projekata (koji nisu bili planirani Strategijom, ali čije uključnje i implementacija sigurno doprinosi realizaciji zacrtanih strateških/sektorskih ciljeva).

U nastavku je grafički prikaz implementacije broja projekata.

Ukupna vrijednost planiranih projekata je 12.410.714 KM, dok je vrijednost u potpunosti završenih projekata kao i projekata koji su još uvijek u procesu realizacije 4.164.653 KM, što je 33,56% realizacije planiranog.

U strukturi vrijednosti ukupnog broja planiranih projekata, za cijelo vrijeme trajanja strategije (5 godina), 4.472.821,32 KM (36,04%) je predviđeno iz općinskog proračuna dok je 7.937.892,68 KM (63,96%) predviđeno iz vanjskih izvora.

Kada je riječ o strukturi realiziranih projekata, od ukupnog broja u potpunosti završenih projekata ili projekata koji su još uvijek u procesu realizacije, vrijednost od 1.500.940,94 KM (36,04%) je realizirana iz općinskog proračuna dok je 2.663.712,06KM (63,96%) realizirano iz vanjskih izvora.

U nastavku je grafički prikaz financijske implementacije projekata.

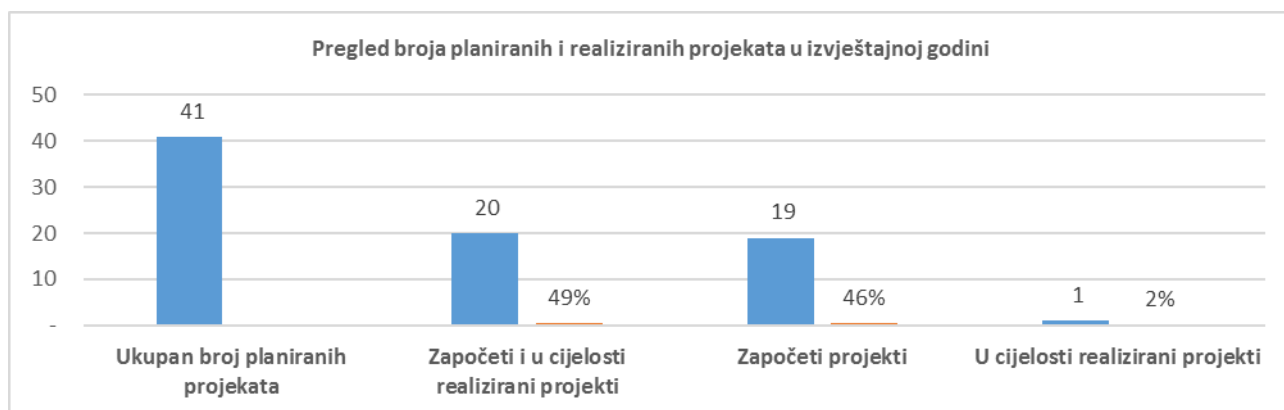
Promatrajući realizaciju ukupnog broja započetih i u potpunosti završenih projekata, od početka realizacije strategije, može se zaključiti da je postignuta dobra realizacija. Mada na postotak realizacije ukupnog broja projekata utječu brojni faktori ipak se može zaključiti da je ključni ograničavajući faktor nedostatak financijskih sredstava u općinskom proračunu kao i nedovoljan broj izvora financiranja viših razina vlasti i ograničen broj poziva međunarodnih razvojnih i donatorskih faktora pogotovo kad je temeljna infrastruktura u pitanju.

Kada je riječ o financijskoj realizaciji u 2014., 2015., 2016., 2017. i 2018. godini ukupno je planirano (ili teoretski) 12.410.714 KM. Realizirano je ukupno 4.164.653 KM ili 33,56%. Ovdje treba napomenuti da je u planiranim projektima stalno planiran i pročištač pitke vode kao projekt višemilijunske vrijednosti. Kad bismo samo njegovu vrijednost oduzeli od ukupno planiranih sredstava postotak realizacije bi bio skoro dvostruko veći. Može se zaključiti da je omjer planiranog i ostvarenog u zadnjih 5 godine realno balansiran te da nema nikakvu tendencioznu dimenziju.

3.2. Pregled implementacije Strategije u izvještajnoj 2018. godini

Planom implementacije za 2018. (konkretno na izvještajnu godinu) godinu je planirano 41 projekata, od čega je 1 projekt u cijelosti završio u izvještajnoj 2018. godini, 19 se odvija po planu kao višegodišnji projekti, dok su 2 projekta zaustavljena. Važno je naglasiti kako u 2018. godini nije završen samo 1 projekt, nego njih više koji su višegodišnji projekti i svake godine se uspješno provode.

U nastavku je grafički prikaz realizacije projekata.

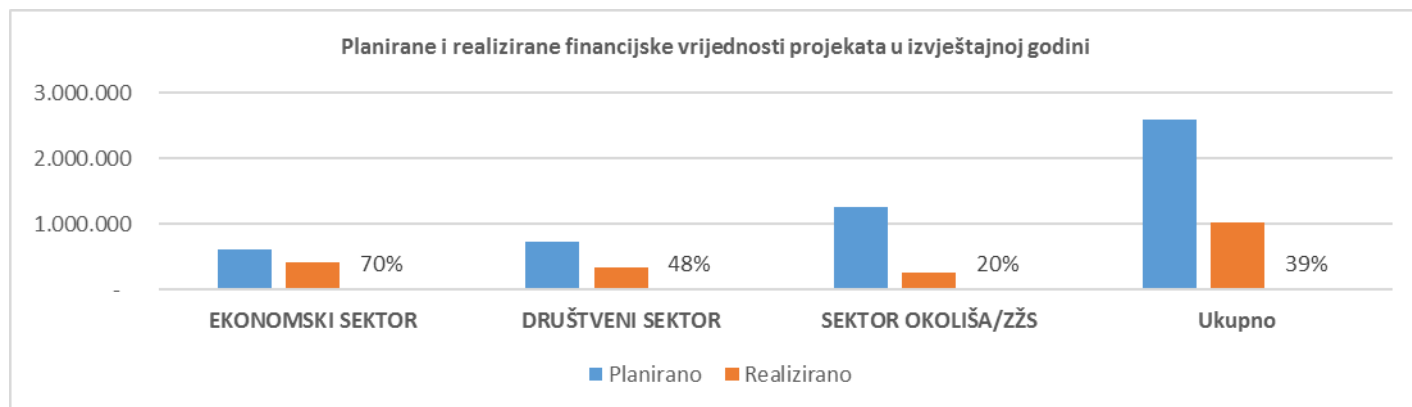
Tijekom prethodne godine se privremeno odustalo od realizacije 3 projekata (od donatora neprihvaćeni ili odbačeni projekti) dok izmijenjenih projekata nema. Glavni razlozi za odustajanje od realizacije u 2018. godini od ovih projekata su „ne-prolazak“ projekata kod donatora ili sufinancijera.

Kada je riječ o financijskoj realizaciji, ukupna realizacija projekata je 49% u odnosu na plan. Pri tome u strukturi realiziranih projekata 45 % se odnosi na financiranje iz općinskog proračuna dok je 55 % iz eksternih izvora financiranja. Uspoređujući planiranu strukturu po izvorima financiranja gdje je u planu implementacije bilo predviđeno za 2018. godinu 22,66% iz općinskog proračuna, a 76,34% iz vanjskih izvora financiranja, može se zaključiti da je dobro i realno planirano te isto tako da je postignut maksimum u realizaciji obzirom na raspoloživa sredstva i dostupne vanjske izvore

sufinanciranja. Može se zaključiti da treba nastaviti istim trendom planiranja koji je dobrog balansa u ekonomskom i društvenom sektoru uz znatno odstupanje u sektoru okoliša (u kojem su vodoopskrbi – skupi projekti pa zbog toga je nužna posljedica odstupanje realizacije od planiranih projekcija implementacije.

U nastavku je grafički prikaz financijske realizacije po sektorima.

U tabelama u nastavku je dat detaljan prikaz ukupno realiziranih projekata u odnosu na planirano, ukupno i po sektorima:

Tabela 1. Pregled planiranih i ostvarenih projekata u 2018. godini (sva tri sektora)

PREGLED (cijeli i djelomično realizirani proekti)	Broj projekata	Ukupno	Iz proračuna	Iz eksternih izvora
PLANIRANO				
A. Ukupan broj planiranih projekata	41	2.595.764	753.850	1.841.914
% struktura financiranja od A			29%	71%
U REALIZACIJI				
B. Ukupan broj u cijelosti ili djelomično realiziranih projekt.	20	1.025.264	222.100	803.164
% u potpunosti ili djelomično realiziranih projekata (od A)	49%	39%		
% struktura (od B)			22%	78%
C. Ukupan broj djelomično realiziranih projekata	19	850.000	187.000	663.000
% djelomično realiziranih projekata (od A)	46%	33%		
% struktura (od C)			22%	78%
D. Ukupan broj u cijelosti završenih projekata	1	175.264	35.100	140.164
% u cijelosti završenih projekata (od A)	2%	7%		
% struktura (od D)			20%	80%

Tabela 2. Financijska projekcija planiranih i ostvarenih projekata raspoređenih po sektorima na temelju Plana implementacije.

2017	Oblast	Zbir financijskih vrijednosti projekata		Struktura financiranja realiziranih projekata	
		Planirano	Realizirano	Proračun (%)	Ostalo (%)
	Društveni razvoj	14	3	16%	84%
	Ekonomski razvoj	12	6	5%	95%
	Ekološki razvoj	15	11	56%	44%
	Ukupno	41	20		
	% po planu implementacije		48,78%	22%	78%

Sektor ekonomskog razvoja

U sektoru ekonomskog razvoja za 2018. godinu planirano je 12 projekata. Iz prethodnih godina su prenesena 2 projekta čija je realizacija nastavljena u prethodnoj godini, a započeta su nova 4 projekta. U ovom sektoru sredstva koja su namijenjena za realizaciju projekata su bila realizirana uglavnom iz eksternih izvora. Planirano je čak 85% sredstava iz vanjskih izvora. Detaljne informacije su prikazane u tablicama u nastavku teksta.

Najznačajniji projekt u 2018. godini u području ekonomskog sektora je završetak izgradnje poduzetničke zone Osrdak gdje će se kroz prekogranični projekt COMPETE PLAMET kroz koji su nabavljeni CNC strojevi, a također je asfaltirana dionica u poduzetničkoj Zoni Osrdak u dužini od 1km. Valja spomenuti i projekt Jačanje sektora turizma u općini Posušje koji je omogućila Europska unija kroz zajednički program Europske unije i Vlade Njemačke kojeg implementira GIZ, EU ProLocal.

Tabela 3. Pregled planiranih i ostvarenih projekata u ekonomskom sektoru u 2018. godini

PREGLED (cijeli i djelomično realizirani projekti)	Broj projekata	Ukupno	Iz proračuna	Iz eksternih izvora
PLANIRANO				
A. Ukupan broj planiranih projekata	12	606.000	93.000	513.000
% struktura financiranja od A			15%	85%
U REALIZACIJI				
B. Ukupan broj u cijelosti ili djelomično realiziranih proj.	6	422.000	22.000	400.000
% u potpunosti ili djelomično realiziranih projekata (od A)	50%	70%		
% struktura (od B)			5%	95%
C. Ukupan broj djelomično realiziranih projekata	6	422.000	22.000	400.000
% djelomično realiziranih projekata (od A)	50%	70%		
% struktura (od C)			5%	95%
D. Ukupan broj u cijelosti završenih projekata	0	0	0	0
% u cijelosti završenih projekata	0%	0%		

(od A)				
% struktura (od D)			0%	0%

Društveni sektor

U društvenom sektoru za 2018. godinu planirano je 14 projekata. Iz prethodnih godina prenesena su 2 projekta čija je realizacija nastavljena u prethodnoj godini, a započeto je 10 projekata. Od toga je tijekom prethodne godine u potpunosti realiziran 1 projekt. Za realizaciju ovog projekata je planirano 175.264 KM, a izdvojeno je 35.100 KM što je 20%. U ovom sektoru sredstva koja su namijenjena za realizaciju projekata su bila realizirana uglavnom iz eksternih izvora (Detaljne informacije su prikazane u tabeli u nastavku teksta).

Najznačajniji projekti u 2018. godini u oblasti društvenog sektora su u domeni obrazovanja: Kroz ovaj projekt Općina Posušje je nabavila potrebnu opremu za održavanje manifestacije (Blidinje Gastro Festival) koja je u 2018. godini omogućila malim proizvođačima da besplatno izlažu svoje domaće proizvode. Općina Posušje će nastaviti kontinuirano s ovom manifestacijom, a sve s ciljem poboljšanja gospodarskog stanja na području općine.

Tabela 4. Pregled planiranih i ostvarenih projekata u društvenom sektoru 2018 . godini.

PREGLED (cijeli i djelomično realizirani projekti)	Broj projekata	Ukupno	Iz proračuna	Iz eksternih izvora
PLANIRANO				
A. Ukupan broj planiranih projekata	14	722.264	237.850	484.414
% struktura financiranja od A			33%	67%
U REALIZACIJI				
B. Ukupan broj u cijelosti ili djelomično realiziranih proj.	3	347.264	57.100	290.164
% u potpunosti ili djelomično realiziranih projekata (od A)	21%	48%		
% struktura (od B)			16%	84%
C. Ukupan broj djelomično realiziranih projekata	2	172.000	22.000	150.000
% djelomično realiziranih projekata (od A)	14%	24%		
% struktura (od C)			13%	87%
D. Ukupan broj u cijelosti završenih projekata	1	175.264	35.100	140.164
% u cijelosti završenih projekata (od A)	7%	24%		
% struktura (od D)			20%	80%

Sektor zaštite okoliša/životne sredine

U sektoru okoliša/ zaštite životne sredine za 2018. godinu planirano je 15 projekata. Iz prethodnih godina je preneseno 10 projekata čija je realizacija nastavljena u prethodnoj godini a započet je 1 novi

projekt. Za realizaciju ovih projekata je planirano 1.267.500,00 KM, a planirano je iz proračuna izdvojiti 423.000,00 KM što je 33%. U ovom sektoru sredstva koja su namijenjena za realizaciju projekata su uglavnom planirana iz vanjskih izvora (Detaljne informacije su prikazane u tabelama u nastavku teksta).

Najznačajniji planirani projekti u 2018. godinu u oblasti okoliša/ zaštite životne sredine su u domeni vodoopskrbe stanovništva: Jedan od zasigurno najvećih projekata u vodoopskrbnom sustavu je pročistača pitke vode koji je sastavni dio planiranih projekata. Za realizaciju ovog projekta potrebno je 1.675.250 KM, a većina izdataka je planirana iz vanjskih izvora financiranja. Također treba spomenuti Izgradnju vodoopskrbnog sustava Rakitno. Riječ je o 15 km magistralne vodovodne mreže (vodoopskrbni prsten oko rakitskog polja) i oko 2520 priključaka. Realizirani dijelovi sustava do sada su uglavnom financirani iz vanjskih izvora.

Tabela 5. Pregled planiranih i ostvarenih projekata u sektoru okoliša/ zaštite životne sredine u 2018. godini

PREGLED (cijeli i djelomično realizirani projekti)	Broj projekata	Ukupno	Iz proračuna	Iz eksternih izvora
PLANIRANO				
A. Ukupan broj planiranih projekata	15	21.267.500	423.000	844.500
% struktura financiranja od A			33%	67%
U REALIZACIJI				
B. Ukupan broj u cijelosti ili djelomično realiziranih projekata	11	256.000	143.000	113.000
% u potpunosti ili djelomično realiziranih projekata (od A)	73%	20%		
% struktura (od B)			56%	44%
C. Ukupan broj djelomično realiziranih projekata	11	256.000	143.000	113.000
% djelomično realiziranih projekata (od A)	73%	20%		
% struktura (od C)			56%	44%
D. Ukupan broj u cijelosti završenih projekata	0	0		
% u cijelosti završenih projekata (od A)	0%	0%		
% struktura (od D)			0%	0%

3.3 Ključni rezultati i ostvareni napredak

Na osnovu svih prikupljenih i obrađenih podataka o implementaciji projekata u izvještajnom periodu može se zaključiti da su godišnji rezultati vidljivi prije svega kroz ulaganja u infrastrukturu i stvaranje boljeg poslovnog okruženja i kvalitativnog progresa u sektoru objekata infrastrukture u školstvu. Od ukupno 11 sektorskih ciljeva napredak je postignut kod 8 ciljeva ili 80, %. Generalno možemo zaključiti da je to vrlo dobar rezultat. Vjerojatno bi ovaj rezultat bi i veći da na raspolaganju imamo stručno statističko praćenje mnogih pokazatelja koji se ne obrađuju kroz postojeći statistički sustav,

jer je kolegica koja je to radila otišla u mirovinu. Slijedi pojedinačni prikaz napretka po svakom od sektorskih ciljeva iz Strategije razvoja općine Posušje.

Ekonomski razvoj

Sektorski cilj 1: *Npr. Do 2019. prilagoditi općinu potrebama poduzetništva i smanjiti nezaposlenost.*
Općina je u 2017. godini dobila BFC certifikat što je jedan od važnih pokazatelja da je Općina naporno i vrijedno radila na dobivanju istog i kako nije cilj samo dobiti BFC certifikat nego konstantno raditi na poboljšanju potreba poduzetništva što će pridonijeti i smanjenju nezaposlenosti. To je jedan od ključnih indikatora da je općina i prije krajnjeg roka trajanja ovog sektorskog cilja ispunila ovaj cilj. Također je realiziran projekt „Logističkog centra“ u zoni Osrdak kao bitan općinski instrument za podršku razvoja početničkog poduzetništva. Pored toga, po informacijama objavljenim na web stranici posuških gospodarstvenika, došlo je u protekloj godini do povećanja broja zaposlenih. Samo ova dva pokazatelja navodimo kao argument tvrdnji da je u proteklom razdoblju, između ostalog, zahvaljujući i realiziranim projektima iz Strategije i drugim projektima koji su realizirani, a nisu iz Strategije, došlo do progresa u odnosu na prethodno stanje glede ovog sektorskog cilja. Također, općina je registrirala fondaciju Tehnološki park Posušje koji je opremljen s CNC strojevima za obradu metala i plastike.

Sektorski cilj 2: *Do 2019. stvoriti preduvjete za organiziranu poljoprivrednu proizvodnju u specifičnim granama proizvodnje.*

Kod ovog sektorskog cilja nije zabilježeno značajniji utjecaj jer u 2018. godini nije bilo značajnijeg projekta koji bi svojim izlaznim rezultatima utjecao na indikatore po ovom sektorskom cilju.

Sektorski cilj 3: *Do 2019. razviti prepoznatljiv turistički sadržaj i razviti potrebnu turističku infrastrukturu.*

Općina Posušje aktivno je radila na prepoznavanju turističkog sadržaja koje ista nudi. Tako su uspješno provedena dva turistička projekta: Jačanje sektora turizma u općini Posušje i Razvoj turizma na tri jezera. Ovim projektima izrađena je web stranica Hercegovina Lakes na kojoj posjetitelji stranice mogu vidjeti razne turističke sadržaje koje općina Posušje ima i nudi. Također su izrađeni razni promotivni materijali koji prikazuju sve turističke potencijale na cijelom području općine Posušje između kojih valja istaknuti video materijal. Izuzetno je važno napomenuti i manifestaciju Bliđinje Gastro Festival koja je održana zahvaljujući projektu Jačanje sektora turizma u općini Posušje, a koja je dala priliku malim proizvođačima da besplatno pokažu što nude te samim time jačaju svoju ponudu na konkurentnom tržištu.

Društveni razvoj

Sektorski cilj 1: *Do 2017. unaprijediti kvalitetu obrazovne infrastrukture.*

U ovom sektorskom cilju je došlo do značajnog pozitivnog kvalitativnog pomaka, jer je se radilo na uvođenju novog strukovnog zanimanja CNC operater koje je prepoznato kao potrebno zanimanje za naše i šire tržište rada (Zanimanje CNC operater krenulo je u izvještajnoj godini). Nastavljeni su i radovi na novoj OŠ koja će svojim završetkom i puštanjem u funkciju uvelike popraviti kvalitetu održavanja nastave.

Sektorski cilj 2: *Do 2018. Razvijeni preduvjeti za uključivanje mladih u izvanškolske, sportske i kulturne aktivnosti.*

Općinska podrška radu općinskih sportskih klubova kroz općinski sportski savez rezultirala je činjenicom da je došlo do povećanja broja sportskih aktivnosti broja djece i mladih uključenih u

sportske klubove na broj od 830 članova, što je povećanje za preko 10%. U ovom sektorskom cilju je također došlo i do kvalitativnog i kvantitativnog progressa.

Sektorski cilj 3: *Do 2019. ojačati sustav socijalne i civilne zaštite*

Što se tiče ovog cilja Općina je već ranije i u 2015. i 2016. godini uvelike ostvarila ovaj sektorski cilj.

Sektorski cilj 4: *Do 2019. Uspostaviti sustav očuvanja i zaštite kulturne baštine*

Kod ovog sektorskog cilja nije zabilježeno značajniji utjecaj jer u 2017. godini nije bilo značajnijeg projekta koji bi svojim izlaznim rezultatima utjecao na indikatore po ovom sektorskom cilju. Međutim, krenulo je s radovima na projektu koji je odobren od Federalnog ministarstva kulture i športa u 2017. godini, ali su radovi prebačeni na 2018. Riječ je o istraživanju i zaštiti stećaka koji se nalaze na lokalitetu Ričina. Također Općina Posušje je u 2018. godini krenula s izradom Elaborata o zaštiti i korištenju graditeljske baštine na Ričini koji će biti realiziran zahvaljujući sredstvima Federalnog ministarstva kulture i sporta.

Sektor zaštite i unapređenja okoliša

Sektorski cilj 1: *Do 2019. poboljšati kvalitetu i dostupnost pitke vode i kanalizacijskog sustava.*

Obzirom na segmentarni izvedbeni pristup u 2018. godini, koji je jedino moguć zbog nedostatka većih financijskih sredstava za realizaciju ukupnog vodoopskrbnog sustava, možemo također ocijeniti da je postignut blagi progres u približavanju konačnom cilju a to je da svi građani općine Posušje dobiju priključak na pitku vodu i priključak na kanalizacijski sustav. Radilo je se na dostupnosti pitke vode onom stanovništvu koje nije bilo na vodovodnoj mreži, a to su Vir, Zagorje i Rakitno. Valja spomenuti i to kako će projekt pročistača pitke vode uskoro krenuti u realizaciju nakon dobivenih pozitivnih povratnih informacija u 2018.god.

Sektorski cilj 2: *Do 2019. poboljšati kvalitetu mreže lokalnih putova*

Svake godine radi se na održavanju mreže lokalnih putova.

Sektorski cilj 3: *Do 2019. Uspostaviti učinkovit sustav upravljanja otpadom*

Izradom nacrtu LEAP-a kao dokumenta, koji će biti usvojen u drugom kvartalu 2017. godine, u kojem su, kroz Akcijski plan LEAP-a, definirane konkretne mjere i projekti koji se odnose na sve vrste otpada i upravljanja otpadom. Možemo konstatirati da je učinjen značajan kvalitativan korak u progresnom smislu u ovom sektorskom cilju.

Sektorski cilj 4: *Do 2019. povećanje energetske učinkovitosti u minimumu 50% javnih objekata*

Realizacijom projekata izrade termofasada na objektima Osnovnih škola, u Posušju, u Vir, u Rakitnu, te Srednje strukovne škole u Posušje kao i Gimnazije, možemo kazati da je zacrtani cilj postignut 100% već u 2016. godini. Područne škole koje nisu bile odrađene u 2016., njihova energetska učinkovitost rađena je u 2017.godini.

3.4. Vertikalna i horizontalna usklađenost i nivo integriranosti

U skladu sa planiranim razvojnim prioritetima koji su vertikalno usklađeni sa strateškim i planskim dokumentima viših razina vlasti, općina je u izvještajnom razdoblju realizirala jedan od bitnih projekata. Fondacija Tehnološki park Posušje opremljena je s CNC strojevima kroz projekt Compete

Plamet. Financira ga Europska unija kroz program Interreg IPA prekogranične suradnje Hrvatske, BiH i Crne Gore 2014.-2020. Program provode Javna ustanova Razvojna agencija ŽZH, Općina Posušje i Razvojna agencija Šibensko-kninske županije. Cilj realiziranih projektnih aktivnosti je između ostaloga podrška tehnološkom razvoju gospodarstva, kako u Posušju tako i u Županiji Zapadnohercegovačkoj u svim njegovim djelatnostima i granama, a sve u svrhu povećanja životnog standarda naših žitelja. Cilj realiziranih projektnih aktivnosti je između ostaloga podrška tehnološkom razvoju gospodarstva, kako u Posušju tako i u Županiji Zapadnohercegovačkoj u svim njegovim djelatnostima i granama, a sve u svrhu povećanja životnog standarda naših žitelja. U tom smjeru treba istaknuti kako Općina Posušje sa svojim partnerima sustavno radi na formiranju naobrazbe za konkurentna zanimanja na tržištu rada. Tako su se pri Srednjoj strukovnoj školi osnovali odjeli poput medicinskog tehničara, kamenoklesara, kuhara i konobara, tehničara za klimatizaciju i centralno grijanje kao i CNC operatora, s ciljem stvaranja preduvjeta za samoodrživi ostanak stanovništva u Posušju, te rast i razvoj lokalnog gospodarstva. Projektom Compete Plamet asfaltirana je dionica u poduzetničkoj zoni Osrdak i nabavljeni CNC strojevi. Vrijednost radova i strojeva je oko

U pogledu horizontalne usklađenosti značajno je naglasiti projekt izgradnja nove OŠ gdje Općina Posušje svake godine nastoji putem projektnih poziva osigurati sredstva za nastavak izgradnje pa je tako u 2018. u novu OŠ uloženo 125.000,00 KM. U pitanju je nastavak izgradnje dijela građevinsko-zanatskih i instalacijskih radova u novoj Osnovnoj školi fra Petra Bakule, a sredstva su osigurana zahvaljujući Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

3.5 Institucionalni kapaciteti gradske uprave i suradnje sa bitnim sudionicima

Poslove projektnih aktivnosti provodi Jedinica za upravljanje razvojem (JURA) u suradnji i partnerstvu sa Odsjekom za razvoj u Službi za gospodarstvo općine Posušje.

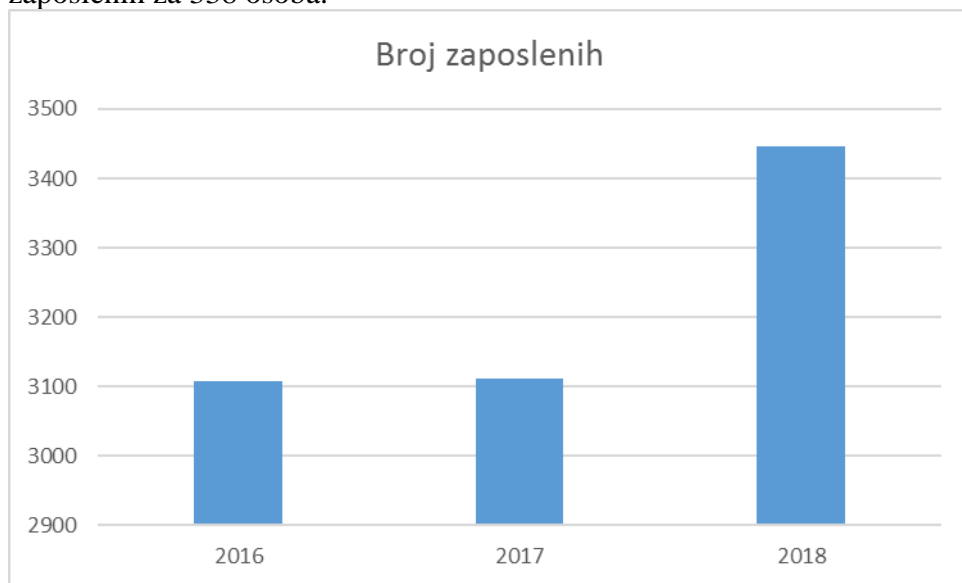
Uspostavom općinske JURA-e su se stvorile temeljne pretpostavke za proaktivan i uspješan projektni pristup Općine prema višim razinama vlasti i donatorskim adresama. JURA i Odsjek za razvoj pružaju sve usluge pomoći u pisanju projekata za eksterne subjekte (Institucije i NVO) pored svojih internih-općinskih projektnih aktivnosti i drugih razvojnih aktivnosti u partnerstvu sa npr. UNDP BiH, GIZ, REDAH, HERAG itd.

U pogledu implementacijskih kapaciteta ostalih sudionika (NVO, poslovnog sektora i drugih aktera koji sudjeluju ili indirektno doprinose implementaciji Strategije) stanje se može opisati kao dobro. U 2018. godini krenulo je se s revidiranjem Strategije Općine Posušje, a u njeno revidiranje uključeni su svi važni sudionici među kojima je i NVO i poslovni sektor. U pogledu razvoja kapaciteta vanjskih sudionika (NVO i ostale institucije) neophodno je podržati rad aktivnijih NVO koji bi mogli izrasti u ozbiljnije partnere općini za implementaciju projekata iz Strategije razvoja. Razlog nedovoljno razvijenog NVO u Posušju glede aplikacijskih kapaciteta je što nema fondova u BiH (također ni fondova EU za BIH) i donatorskih izvora financiranja i nepostojanje mehanizama predfinanciranja i vlastitog financijskog sudjelovanja (min 15% od vrijednosti bilo kojeg projekta) u slučaju da aplicirani projekt bude prihvaćen za financiranje.

3. KLJUČNI MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI

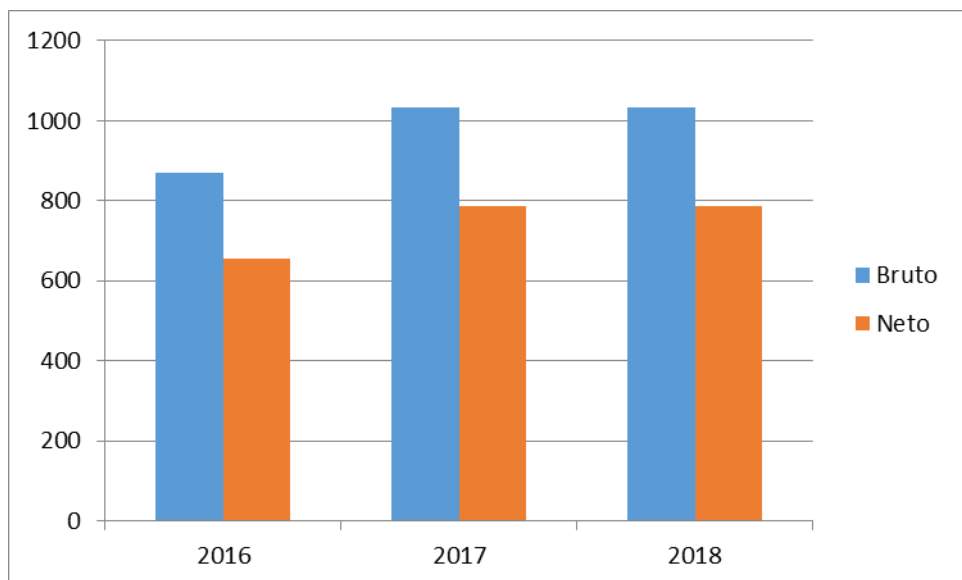
Na području općine, živi 20477 stanovnika, od čega je 3446 zaposlenih, dok je na evidenciji 2289 nezaposlenih. Bruto domaći proizvod po glavi stanovnika je 4444 €¹. Prosječna neto plaća je 778 KM. Uspoređujući općinu pogledu vitalnih makro indikatora sa prosjekom u BiH može se zaključiti da makroekonomski pokazatelji blago rastu. To se najbolje može potkrijepiti činjenicom u području

zaposlenosti u zadnje tri godine kao i u rastu BDP-a. Glede općeg kretanja zaposlenosti iz sljedećeg grafikona je vidljivo da se u posljednje 3 godine događa pozitivan pomak i povećanje broja zaposlenih za 338 osoba.

Također jedan od ključnih makropokazatelja je i kretanje plaća u zadnje tri godine. Pokazatelji koje imamo pokazuju rast plaća:

Plaća u KM	2016. god.	2017. god.	2018. god.
Bruto	871	1033	1033
Neto	656	788	788

Bruto i neto plaća imaju trend stagnacije već nekoliko godina unazad, ali prema podacima koje imamo došlo je do malog poboljšanja. Je li ovaj trend posljedica ekonomske krize u gospodarstvu ili je u pitanju strukturalna slabost našeg gospodarstva trebalo bi napraviti zasebnu ekspertnu analizu. Zabrinjavajući je trend odlaska u inimizemstvo dijela radne snage koja je imala posao u Posuškom

gospodarstvu zbog “niske” plaće. Jedna od mjera koje bi se u budućnosti trebale implementirati je i ohrabrivanje poslodavaca da povećaju plaće svojim zaposlenicima koliko je to više moguće uz ohrabrivanje da se tehnološki osuvremenjuju i inovativno revitaliziraju kako bi povećali svoju konkurentnost na tržištu i na taj način dođu u poziciju da mogu povećavati plaće u gospodarstvu. Ohrabruje činjenica da se u 2015 godini povećao prihod posuških gospodarstvenika za 13 %, a broj zaposlenih za 6% (Izvor: <http://udrugagospodarstvenika.com/?p=4108>). Svi ovi pokazatelji potvrđuju da implementacija projekata iz Startegije razvoja općine Posušje ima svoj pozitivan efekt na ključne makropokazatelje koji samo potvrđuju da treba nastaviti sa zadržavanjem fokusa na daljnjoj izgradnji infrastrukture i stvaranju boljeg poslovnog ambijenta kao ključnih strateških težišta razvoja Posušja.

U nastavku je dat tabelaran prikaz makropokazatelja za polaznu i izvještajnu godinu (ili zadnju godinu za koju su podaci dostupni). Popunjene su kolone za koje se moglo doći do podataka:

OSNOVNI INDIKATORI RAZVOJA	Indikator	Polazno stanje			Izvještajna godina 2018**			Prosjek Županije ZH		
		2013			2018					
		Ukupno	M	Ž	Ukupno	M	Ž	Ukupno	M	Ž
Stanovništvo	broj	20 477	10 287	10 190	20 477	10 287	10 190	81 527		
Zaposlenih stanovnika	broj	2573	1490	1083	3446	2000	1446	17 096		
	%	100	60	40	100	58,03	41,97			
Nezaposlenih stanovnika	Broj	2092	906	1186	2289	948	1341	11 393		
	%	100	43	57	100	41,41	58,59			
Bruto domaći proizvod	iznos	888450			93099					
	15				299					
	po glavi	4271			4444					
Investicije na teritoriji JLS	iznos	1 600 000			14720 00					
Broj poduzeća/1000 stanovnika	omjer	42			32					
Prosječna neto plaća u KM	iznos	740			778			757		
Broj učenika osnovnih i srednjih škola na hiljadu stanovnika	broj	111			130					
Socijalni transferi po glavi stanovnika	po glavi	4,12			10					
Broj liječnika/1000 stanovnika	omjer	0,5			0,8					
Iznos realiziranih sredstava za prioritete iz razvojne strategije	iznos	900 000			1 200 000					
DOPUNSKI INDIKATORI RAZVOJA*										
Udio realiziranih kapitalnih investicija u proračunu JLS	postotak	25%			26%					
Poljoprivrednih gazdinstava/1000 stanovnika	omjer	33			41					

Broj korisnika socijalne pomoći/1000 stanovnika	omjer	8,17			35				
Zdravstveno osiguranih osoba u odnosu na ukupno stanovništvo	postotak	86 %			85%				
Broj aktivnih članova u institucijama kulture	broj	72			78				
Broj aktivnih članova u sportskim klubovima	broj	650			770				
Pokrivenost domaćinstava sa pristupom kontroliranoj vodi za piće	Postotak	72%			77%				
Pokrivenost domaćinstava odvozom krutog otpada	Postotak	100			100				
Broj naseljenih mjesta bez asfaltirane putne komunikacije	broj	0			0				
Broj domaćinstava bez pristupa električnoj energiji	broj	0			0				
Emisija CO2 po glavi stanovnika	tona	-			-				

* Dopunski indikatori razvoja su funkciji praćenja ostvarenja strateških ciljeva/fokusa.

** Za one makro indikatore za koje nisu dostupni podaci za izvještajnu godinu uključuju se podaci za zadnju dostupnu godinu, a u tom slučaju se trebaju naglasiti umetanjem oznake „(+)" u koloni „indikator“, npr. „broj (+)"

NAPOMENA: Zbog promjene Zakona, Federalni Zavod za programiranje razvoja više ne vrši procjena BDP-a na općinskoj razini tako da taj podatak više ne možemo uvrstiti u ovaj dokument.

4. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Realizacija strategije u 2018. godini je dobra, što pokazuje 46% ostvarenja broja započelih te 49% broja u cijelosti ili djelomično realiziranih projekata. U pogledu financijske realizacije stanje se može ocijeniti također dobrim, odnosno ukazuje da je planiranje bilo realno a što se može sagledati iz ukupnog postotka realizacije planiranih sredstava od 39%. U pogledu „privlačenja“ vanjskih sredstava postotak od 71% vanjskih sredstava ukazuje na vrlo dobar/odličan učinak (ako bismo 100% realizaciju nazvali izvrsnim uspjehom) te da bi se u narednom ciklusu planiranja trebalo nastaviti realno planirati sa blagom tendencijom da se nastoji još više izdvojiti sredstava iz općinskog proračuna čime bi se moglo više utjecati na još veći ili još „pozitivniji“ ishod izvještajnih parametara od postojećih.

Ako promatramo sektorske ciljeve valja istaknuti Sektorski cilj 1: Do 2019. prilagoditi općinu potrebama poduzetništva i smanjiti nezaposlenost. Općina je nakon dobivanja BFC certifikata radila i na opremanju Logističkog centra Općine Posušje, odnosno sad već registriranu fondaciju Tehnološki park Posušje. Tehnološki park Posušje nalazi se u poduzetničkoj zoni Osrdak gdje je kroz ranije spomenuti projekt COMPETE PLAMET asfaltirana dionica u zoni u dužini 1km i nabavljeni CNC strojevi. Također nabavljen je i 1 stroj i održane obuke zahvaljujući projektu Dijaspore za razvoj.

U 2018. godini možemo reći kako u Općini Posušje postoji Jedinica za lokalni ekonomski razvoj koja broji 3 aktivna člana koji rade na projektima te još jednog člana koji radi u Odsjeku za razvoj na pripremi i provedbi projektnih aplikacija.

U domeni zapažanja o ostvarenom kvalitetu sustavnog upravljanja razvojem bitno je naglasiti:

- plan implementacije za razdoblje 2018-2020 godinu je uglavnom pripremljen u skladu sa „kalendarom“ redovnih aktivnosti Odsjeka za razvoj i Jedinice za upravljanje razvojem pri uredu Općinskog načelnika (JURA).
- godišnji planovi rada službi/odjeljenja su pripremljeni u skladu sa kalendarom JURA definiranim poslovima te uz naglasak na projektni pristup. Izvještaji o realizaciji planova službi/odjeljenja su redovno razmatrani i korišteni za pripremu korektivnih mjera (te eventualnu izmjenu /dopunu Plana implementacije Strategije razvoja) ;
- U pogledu izgradnje institucionalnih mehanizama suradnje sa privatnim sektorom postignut je značajan napredak (Formirano je Lokalno ekonomsko vijeće-LEV i Savjet za zapošljavanje). Lokalno ekonomsko vijeće provodi se redovno, a najmanje 3 puta godišnje. Na Lokalnom ekonomskom vijeću članovi iz Jedinice za lokalni ekonomski razvoj iznose sve bitne informacije koje se tiču privatnog sektora.

U narednom planskom razdoblju posebnu pažnju je potrebno posvetiti:

- Dodatnom osnaživanju projektnih aplikacijskih i implementacijskih kapaciteta općine i NVO sektora kako bi se povećao broj aplikacija prema svim potencijalnim donatorskim adresama;
- Dodatno povećati obim promocijskih aktivnosti za privlačenje domaćih i inozemnih investicija;
- Intenzivirati i razviti jaču suradnju sa ekonomskom dijasporom u cilju povećanja investicija u gospodarstvo i u cilju proširenja poslovne suradnje postojećeg gospodarskog sektora sa inozemnim gospodarskim subjektima na koji naša dijaspora može imati pozitivan povezujući utjecaj.

Izvješće pripremila:

Viša stručna suradnica za pripremu i provedbu razvojnih projekata i Voditeljica Jedinice za lokalni ekonomski razvoj Dragica Lebo

**NAČELNIK OPĆINE
Branko Bago**

5. ANEKSI

- Plan implementacije Strategije integriranog razvoja 2018-2020. godine